

KURUMLARCA İHRAÇ EDİLEN TAHVİLLERİN ÖRTÜLÜ SERMAYE KAPSAMINDA DİKKATE ALINMASI

CONSIDERATION OF BONDS ISSUED BY INSTITUTIONS UNDER CONCEALED CAPITAL

İsmail KARAKOÇ*

ÖZ

Vergi kaybının önüne geçmek amacıyla Türk vergi sisteminde vergi güvenlik müesseseleri oluşturulmuştur. Örtülü sermaye de vergi güvenlik müesseselerinden biri konumundadır. Kurumların, ortaklarından veya ortaklarla ilişkili olan kişilerden doğrudan veya dolaylı olarak temin ederek işletmede kullandıkları borçların, kurumun dönem başı öz sermayesinin üç katını aşan kısmı örtülü sermaye sayılmaktadır. Kullanılan borçların senede bağlı olup olmamasının ise bir önemi bulunmamaktadır. Örneğin tahvil ihraç ederek ortak veya ortakla ilişkili kişilerden borçlanan anonim şirketlerin örtülü sermaye hesaplaması yapacağı unutulmamalıdır. Örtülü sermaye sayılan bu borçlanmalar sonucunda ödenen veya hesaplanan faizler ise kurum kazancının tespitinde kanunen kabul edilmeyen gider olarak dikkate alınacaktır.

ABSTRACT

Tax security institutions have been established in the Turkish Tax System in order to prevent tax loss. Concealed capital is also one of the tax security institutions. The portion of the debts that the institutions use in the business by obtaining directly or indirectly from their partners or persons associated with the partners, exceeding three times the equity capital of the institution at the beginning of the period, is considered as concealed capital. It does not matter whether the debts used are documented to a bond. For example, it should be noted that joint stock companies that borrow from partners or partner-related individuals by issuing bonds will calculate concealed capital. The interest paid or calculated as a result of these borrowings, which are considered as concealed capital, will be considered as a non-deductible expense by law in the determination of corporate earnings.

* Vergi Müfettişi, Hazine ve Maliye Bakanlığı, ismail.karakoc@vdk.gov.tr, ORC-ID: 0000-0002-4294-3395.

Karakoç, İ. (Temmuz 2019). Kurumlarca İhraç Edilen Tahvillerin Örtülü Sermaye Kapsamında Dikkate Alınması, *Vergi Raporu*, 250, (159-166).

Anahtar Kelimeler: Örtülü Sermaye, Tahvil, Vergi Güvenlik Müessesesi, KKEG.

Jel Sınıflandırma Kodları: H25, H26, K34.

Keywords: Concealed Capital, Bond, Tax Security Institution, Non-Deductible Expenses By Law (NDEL)

Jel Classification Codes: H25, H26, K34.

GİRİŞ

Ülkelerin vergi mevzuatında yer alan ve vergi kaçırmayı önlemek amacıyla oluşturulan vergi güvenlik müesseseleri, Türk vergi sisteminde de yer almaktadır. Örtülü sermaye de bu vergi güvenlik müesseselerinden bir tanesidir. Örtülü sermaye müessesesi ile ortaklar tarafından sermaye olarak konulması gereken paraların borç ilişkisi varmış gibi gösterilerek, bu borçlar üzerinden şirketlerce ödenecek faizler ile kurum matrahının aşındırılmasının önüne geçilmeye çalışılmaktadır.

Örtülü sermaye hususu, 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun¹ (KVK) 12'nci maddesinde hüküm altına alınmış olup maddede örtülü sermaye kapsamına girmeyecek borçlanmalar da ayrıca tahdidi olarak sayılmıştır. Madde ile işletmede kullanılan borçların örtülü sermaye sayılabilmesi, borçların ortak veya ortakla ilişkili kişiden alınması ve dönem başı öz sermayenin üç katını aşması koşullarına bağlanmıştır. Dolayısıyla kurumun dönem başı öz sermayesinin üç katını aşan kısmı, diğer şartların da gerçekleşmesi halinde örtülü sermaye sayılmıştır. Örtülü sermaye üzerinden ödenen veya hesaplanan faiz, kur farkları ve benzeri giderlerin indiriminin kabul edilmeyeceği yani kanunen kabul edilmeyen gider olarak dikkate alınacağı hususu ise mezkûr Kanun'un 11'inci maddesinde düzenlenmiştir.

Borçlanma aracı olan tahvil, belirli faiz oranı ve vadede anonim şirketler tarafından ihraç edilen ve vade tarihinde elinde bulunduranlara geri ödenmesi taahhüdünü içeren, vadesi 365 gün veya daha uzun olan menkul kıymetlerdir. Tahvil

ihraç eden şirketler bu sayede belli bir süre fon kaynağı sağlamakta, tahvili elinde bulunduranlar ise vade sonunda faiz geliri elde etmektedir. Tahviller ancak anonim şirketlerin genel kurul kararı ile hamiline veya nama yazılı olarak çıkarılabilir.

Şirketlerin ortak veya ortakla ilişkili kişilerle olan borç ilişkisi senetsiz olabileceği gibi herhangi bir senede bağlı da olabilir. Bu durum borç ilişkisini ve tarafları değiştirmemektedir. Örneğin, borç ilişkisi şirket tarafından ihraç edilen tahvile bağlı olabilir. Bu durumda ortak veya ortakla ilişkili kişiden tahvil aracılığı ile sağlanan borcun işletmede kullanılması halinde ise örtülü sermaye hesabı hususu karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla tahvilin söz konusu ortak veya ortakla ilişkili kişiler tarafından alınması halinde bu borçların örtülü sermaye hesaplamasında dikkate alınması gerekecektir. Akabinde tahvil ihracı nedeniyle şirketler tarafından ortak veya ortaklarla ilişkili kişilere ödenen faizlerin kanunen kabul edilmeyen gider (KKEG) olarak dikkate alınabileceği de unutulmamalıdır.

Diğer taraftan yapısı gereği hamiline yazılı tahvillerin kim tarafından elinde bulundurulduğunun takibi ihraççı şirketler tarafından oldukça güçtür. Ancak bu durum şirketlerin örtülü sermaye müessesesi yükümlülüğünü ortadan kaldırmamaktadır.

Mevzuatımızda örtülü sermaye konusu hem kanun hem de tebliğ düzeyinde ayrıntılı olarak açıklanmışken, tahvil ile borçlanmalarda ve hamiline yazılı tahvillerin el değiştirme sürecinde örtülü sermaye hususuna neredeyse hiç değinilmemiştir. Ancak yasa koyucu tarafından, ortak

¹ 21.06.2006 tarih ve 26205 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

veya ortakla ilişkili kişilerden tahvil ile borçlanmalarda örtülü sermaye sayılabileceği hususu zımni de olsa kabul edilmiştir. Yazımızda tahvil tanımına ve örtülü sermaye müessesesine değinildikten sonra, tahvil aracılığı ile borçlanmalarda örtülü sermaye açısından farklı durumlar detaylı olarak incelenecektir.

1- TAHVİL TANIMI ve İLGİLİ DÜZENLEMELER

Tahvil, Sermaye Piyasası Kanunu Borçlanma Araçları Tebliği'nin (VII-128.8)² 3'üncü maddesine göre; İhraççıların borçlu sıfatıyla düzenleyip sattığı ve nominal değerinin vade tarihinde yatırımcıya geri ödenmesi taahhüdünü içeren, vadesi 365 gün veya daha uzun olan borçlanma aracını ifade etmektedir.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun (TTK)³ 504'üncü maddesine göre ise her çeşidi ile tahviller şirket genel kurul kararı ile çıkarılabilmektedir. Genel kurulun verdiği kararı ise yönetim kurulları yerine getirmektedir. Maddede yer alan hükme göre tahviller, hamiline veya emre yazılı ve itibarî değeri ile ihraç edilebilmektedir.

Tahvil ihraç eden şirketler kendilerine belli bir süre yabancı kaynak sağlamakta, tahvili elinde bulunduran hamiller ise vade sonunda faiz geliri elde etmektedir. Bu sayede şirketler belirlenen vade ve faiz oranı ile nakit kaynak elde etmektedir. Dolayısıyla tahviller, şirketler için bir borç senedir.

Şirketler, borç senetleri vasıtasıyla kaynak elde ederken karşılığında ödemiş oldukları faizleri, kurum kazancının tespitinde gider olarak dikkate alabilecektir. Konu ile ilgili Gelir İdaresi Başkanlığı'nın 22.02.2017 tarih ve 84098128-125[15-2015/9]-5793 sayılı Özeldesinde; ihraç edilen borç senetlerine ilişkin faiz tutarlarının, faizlerin

tahakkuk ettiği dönemlerde kurum kazancının tespitinde gider olarak dikkate alınmasının mümkün olduğu hakkında görüş bildirmiştir.

Tahvillere ödenecek faiz oranı ile ödeme koşullarına ilişkin esaslar ise ihraççı şirketler tarafından belirlenmektedir. Tahviller iskontolu, primli veya kupon ödemeli olarak satılabilir. Tahvillerin nominal değeri, vade tarihinde bir defada veya vade içinde taksitler halinde ödenebilir.

Tahviller ancak anonim şirketlerin genel kurul kararı ile hamiline veya nama yazılı olarak çıkarılabilir. Genel kurulların bu kararı, yönetim kurulu tarafından yerine getirilmektedir. Şirket tarafından ihraç edilen borçlanma senetlerinin toplam tutarı, sermaye ile bilançoda yer alan yedek akçelerin toplamını aşamamaktadır. Borçlanma Araçları Tebliği'ne göre şirketlerin ihraç limiti finansal tablolar esas alınarak; halka açık ortaklıkların ihraç limiti, öz sermaye tutarının beş katını, halka açık olmayan ortaklıklarda ise öz sermaye tutarının üç katını geçemeyecektir.

2- ÖRTÜLÜ SERMAYE KAVRAMI

Kurumlar, finansala ihtiyaç duyduklarında kimi zaman sermaye artırımı yapmakta kimi zaman da ortaklarından borçlanma yoluna başvurabilmektedir. Borçlanma yoluna başvurma sebepleri arasında en önemlisi; borçlar üzerinden hesaplanan faiz ve kur farkı gibi giderlerin kurum kazancından indirilebilmesidir. Ortaklar açısından da paralarını sermaye olarak koyması halinde söz konusu paraların şirket tüzel kişiliğine intikal etmesi ve doğabilecek şirket zararlarında sermaye olarak konulan paraların yok olma ve/veya azalma ihtimali sebebiyle borç verme tercih edilmektedir. Kurumların bu düşüncelerini bertaraf etmek amacıyla başta Ekonomik Kalkınma

² 07.06.2013 tarih ve 28670 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

³ 14.02.2011 tarih ve 27846 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

ve İşbirliği Örgütü (OECD) tarafından hazırlanan çalışmalar olmak üzere uluslararası ve ulusal mevzuatta vergiden kaçınma olarak kullanılan örtülü sermaye müessesesine yer verilmiştir.

Örtülü sermaye, vergi güvenlik müesseseleri arasında yer almakta olup, KVK 12'nci maddesinde düzenlenmiştir. Söz konusu bu müessese-nin asıl amacı; muvazaalı yollarla vergi matrahı-nın aşındırılmasının önlenmesidir.

Maddeye göre; kurumların, ortaklarından ve ya ortaklarla ilişkili olan kişilerden doğrudan veya dolaylı olarak temin ederek işletmede kullandıkları borçların, hesap dönemi içinde herhangi bir tarihte kurumun dönem başı öz sermayesinin üç katını aşan kısmının, ilgili hesap dönemi için örtülü sermaye sayılacağı hüküm altına alınmıştır.

Kurumların uhdesinde yer alan borçların örtülü sermaye sayılabilmesi için gereken koşullar şunlardır;

- Borcun doğrudan veya dolaylı olarak ortak veya ortaklarla ilişkili kişiden temin edilmesi,
- Borcun işletmede kullanılması,
- Borcun hesap dönemi içinde herhangi bir tarihte kurumun dönem başı öz sermaye-sinin üç (3) katını aşması gerekmektedir.

Diğer taraftan örtülü sermaye sayılmayan borçlanmalar maddenin (6) numaralı fıkrasında tahdidi olarak sayılmıştır. Söz konusu borçlan-malar aşağıdaki gibidir;

- a) Kurumların ortaklarının veya ortaklarla ilişkili kişilerin sağladığı gayri nakdi teminatlar karşılığında üçüncü kişilerden yapılan borçlanmalar,
- b) Kurumların iştiraklerinin, ortaklarının veya ortaklarla ilişkili kişilerin, banka ve finans kurumlarından ya da sermaye pi-yasalarından temin ederek aynı şartlarla kısmen veya tamamen kullandığı borç-lanmalar,

c) 5411 sayılı Bankacılık Kanununa göre fa-aliyette bulunan bankalar tarafından yapı-lan borçlanmalar,

ç) 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu kapsamında faaliyet gösteren finansal kiralama şirketleri, 90 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname kapsamında faaliyet gösteren finansman ve faktoring şirketleri ile ipotek finansman kuruluşlarının bu faaliyetleriyle ilgili olarak ortak veya ortakla ilişkili kişi sayılan bankalardan yaptıkları borçlanmalar.

KVK'nın usul ve esaslarını açıklayan 1 seri No.lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği'nin⁴ "12. Örtülü Sermaye" bölümünde konu ile ilgili daha detaylı açıklamalara yer verilmiştir. Mezkûr Tebliğin "12.1.4. Borcun işletmede kullanılması ge-reği" başlıklı bölümünde; örtülü sermayeden söz edilebilmesi için borcu alan kurumun bu borcu işletme veya yatırım harcamalarında kullanması gerektiği, bu borcun aynı şartlarla diğer başka bir kuruma aktarılması halinde, işletmede kullanılan bir borçtan söz etmenin mümkün olmayacağı ve bu borçlanma nedeniyle örtülü sermaye oluşma-yacağı belirtilmiştir.

Kurumların ortaklarından veya ortakla ilişkili kişilerden temin ettiği borçlar maddedeki diğer şartların da varlığı halinde örtülü sermaye olarak kabul edilecektir. Ancak unutulmaması gereken husus, ortak ve ortakla ilişkili kişiler dışındaki kişi veya kurumlardan temin edilerek işletme-de kullanılan borçlar örtülü sermaye kapsamına girmemektedir.

Örtülü sermaye üzerinden kur farkı hariç, faiz ve benzeri ödemeler veya hesaplanan tutarlar, Gelir ve Kurumlar Vergisi Kanunlarının uygulanmasında, gerek borç alan gerekse borç veren nezdinde, örtülü sermaye şartlarının gerçekleş-tiği hesap döneminin son günü itibarıyla dağıtılmış

⁴ 03.04.2007 tarih ve 26482 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

kâr payı veya dar mükellefler için ana merkeze aktarılan tutar sayılacaktır. Buna göre belirtilen kar payı ile ana merkeze aktarılan tutarlar net olarak kabul edilip brüte tamamlanarak belirtilen oranlarda vergi kesintilerine tabi tutulacaktır.

3- İNDİRİMİ KABUL EDİLMEYEN GİDERLER ve ÖRTÜLÜ SERMAYE İLİŞKİSİ

KVK'nın 11'inci maddesinde kurum kazancının tespitinde indirimi kabul edilmeyen hususlar belirtilmiştir. Maddenin birinci fıkrasının (b) bendinde;

“b) Örtülü sermaye üzerinden ödenen veya hesaplanan faiz, kur farkları ve benzeri giderler.” hükmü yer almaktadır.

Maddede yer alan hükme göre örtülü sermaye üzerinden ödenen veya hesaplanan faiz, kur farkı ve benzeri giderler kurum matrahının tespitinde dikkate alınmamaktadır. Bu giderlerin kurum kazancının tespitinde kanunen kabul edilmeyen gider olarak görülmesinin nedeni; kurumların, sermaye artırımını yapmak yerine ortaklarından borçlanma yoluna giderek faiz ve kur farkı gibi giderlerin kurum kazancını azaltmasının önüne geçmektir.

Diğer taraftan mezkûr Kanunun 12'nci maddesindeki örtülü sermaye koşulları gerçekleşmediği takdirde, ortaklardan veya ortaklarla ilişkili kişilerden alınan borçlar örtülü sermaye sayılmayacak ve dolayısıyla alınan borç nedeniyle ödenen faiz, kur farkı ve benzeri giderler kazancın tespitinde dikkate alınacaktır. Dolayısıyla bu giderler kurum kazancından indirebilecektir.

1 seri No.lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği'nin “12.1.6. Örtülü sermaye tutarı” başlıklı bölümünde de, borcun hesap dönemi içinde herhangi bir tarihte kurumun dönem başı öz sermayesinin üç katını aşan kısmı örtülü sermaye olarak kabul edildiğinden, bu limiti aşan kısma isabet eden faiz, kur farkı ve benzeri giderlerin geçici vergi dö-

nemleri de dâhil olmak üzere vergi matrahından indirilmesi mümkün olmayacağı belirtilmiştir.

4- TAHVİL İHRACI ve ÖRTÜLÜ SERMAYE İLİŞKİSİ

Şirketler tarafından tahvil ihracı ile yapılan borçlanmaların örtülü sermaye hesabında dikkate alınıp alınmayacağı sorusu karşımıza çıkmaktadır. Anonim ortaklıklar tarafından ihraç edilen tahvillerin ortaklar veya ortaklarla ilişkili kişiler tarafından alınması durumunda örtülü sermaye hususu göz önüne alınmalıdır. Ortak veya ortaklarla ilişkili kişilerin gerçek kişi veya tüzel kişi olup olmamasının bir önemi bulunmamaktadır.

Şirketlerin tahvil ihraç ederek borçlanması durumunda; tahvil ihraç eden anonim şirket ile tahvili alan kişiler arasında bir borç alışveriş işlemi doğacaktır. Tahvili elinde bulunduran kişilerin ortak veya ortakla ilişkili kişi olması durumunda da söz konusu borç ilişkisinin ana yapısı değişmemektedir. Ortak veya ortakla ilişkili kişiden tahvil aracılığı ile sağlanan borcun işletmede kullanılması halinde ise örtülü sermaye hesabında dikkate alınması gerekecektir. Dolayısıyla tahvilin söz konusu ortak veya ortakla ilişkili kişiler tarafından alınması halinde örtülü sermaye hesaplamasında dikkate alınacağı kuşkusuzdur. Şirkete verilen borç para karşılığında tahvilin satın alınması asıl borç ilişkisini asla değiştirmemektedir.

Diğer taraftan KVK'nın 12'nci maddesinin altıncı fıkrasında örtülü sermaye sayılmayan haller tahdidi olarak sayılmış olup tahville ilgili bir durumdan da bahsedilmemiştir. Dolayısıyla tahvil ile yapılan borçlanmanın normal borçlanmadan bir farkı bulunmamaktadır. Bu durum KVK hükümleri ile zımni olarak da kabul edilmiş olmaktadır.

TTK'nın 506'ncı maddesine göre şirket tarafından ihraç edilen borçlanma senetlerinin toplam tutarının, sermaye ile bilançoda yer alan yedek akçelerin toplamından fazla olamayacaktır. Örtülü sermaye tespit ederken dönem başı öz sermayesinin 3 katının hesabında borç veren

ortaklar ve ortakların ilişki içinde bulunduğu kişiler için topluca dikkate alınacaktır. Dolayısıyla şirket, bir ortaktan tahvil aracılığı ile borçlanırken diğer ortaktan belgesiz borçlanabilecektir. Bu durumda borçlanmaların belgeye dayalı olup olmadığı dikkate alınmaksızın örtülü sermaye hesaplamasında, her iki ortakdan alınan borç tutarlarının da hesaplama dâhil edileceği unutulmamalıdır.

KVK'nın 11'inci maddesinin (1/b) bendine göre örtülü sermaye üzerinden ödenen veya hesaplanan faizlerin, kurum kazancının tespitinde indirimleri kabul edilmemektedir. Anonim şirket tarafından ihraç edilen tahvilin KVK'da belirlenen şartlardan dolayı örtülü sermaye olarak dikkate alınması halinde, tahvil ihracı nedeniyle şirketler tarafından ortak veya ortaklarla ilişkili kişilere ödenen faizlerin kanunen kabul edilmeyen gider (KKEG) olarak dikkate alınabileceği unutulmamalıdır.

Konu ile ilgili Gelir İdaresi Başkanlığı'nın 06.08.2013 tarih ve 38418978-125[12-12/1]-862 sayılı Özelgesinde; tahvil ihraç etmek suretiyle elde edilen kaynağın bir kısmını, tahvilin içerdiği vade, faiz oranı ve benzeri kullanma şartlarında herhangi bir değişiklik yapmadan aynı şartlarla grup firmalarına aktarması durumunda, işletmede kullanılan bir borçtan söz edilemeyeceğinden, bu borçlanmaların örtülü sermaye sayılmayacağı belirtilmiştir. Ayrıca Özelgeye göre, şirketin tahvil ihraç etmek suretiyle temin ettiği borcun şirket ihtiyaçları için ayrılan kısmını daha sonraki bir tarihte kalan vadeye göre yine aynı şartlarla ihtiyaç duyan grup şirketlerine aktarması halinde aktarılan tutar da örtülü sermaye sayılmayacaktır.

213 sayılı Vergi Usul Kanununun⁵ "Tahviller" başlıklı 286'ncı maddesinde; "*Eshamlı şirketlerle iktisadi kamu müesseseleri çıkardıkları tahvilleri itibari değerleriyle değerlemeye mecburdurlar.*",

287'nci maddesinde ise; "*Gelecek hesap dönemlerine ait olarak peşin tahsil olunan hasılat ile cari hesap dönemine ait olup henüz ödenmemiş olan giderler mukayyet değerleri üzerinden pasifleştirilmek suretiyle değerlenir.*" hükümlerine yer verilmiştir.

Dolayısıyla şirketler tarafından ihraç edilen tahviller itibari değerleriyle, söz konusu borçlanma senetlerine ilişkin faiz giderlerinden değerlendirme dönemine ilişkin olarak tahakkuk etmiş ancak ödenmemiş kısımlarının ise değerlendirme günü itibariyle mukayyet değerleri üzerinden pasifleştirilmek suretiyle değerlendirilmesi gerekmektedir.

Tahvillerin el değiştirmesi halinde farklı hususlar karşımıza çıkabilecektir. Buna göre;

- Tahvillerle ilgili ilk olasılık; ortak veya ortakla ilişkili kişilerin iktisap ettiği tahvillerin el değiştirmesi halinde ilgili döneme isabet eden faiz giderinin tespit edilmesi hususudur. Şöyle ki, şirketlerce çıkarılan tahvillerin dönem sonunda değerlemesinde, VUK'un değerlendirme hükümleri dikkate alınarak döneme isabet eden faiz tutarı hesaplanacaktır. Ortak veya ortakla ilişkili kişilerce iktisap edilen tahviller, vadesinden önce elden çıkarılıp üçüncü kişilere satışı gerçekleştirilebilir. Bu tahvillerin özelliği sebebiyle karşımıza çıkabilecek bir durum olup bu duruma engel bir husus da bulunmamaktadır. Bu halde, tahvilin elden çıkarıldığı tarihe kadarki sürece isabet eden faiz gideri şirketlerce hesaplanacaktır. İlgili dönem isabet eden faiz tutarı, KVK'nın 11'inci maddesinin (1/b) bendine göre kanunen kabul edilmeyen gider (KKEG) olarak dikkate alınacaktır.
- Tahvillerle ilgili ikinci olasılık; üçüncü kişilerce alınan tahvillerin şirketlerin değerlendirme gününden önce şirketin ortaklarına

⁵ 10.01.1961 tarih ve 10703 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

veya ortaklarla ilişkili kişilere satılması hususudur. Buna göre değerlendirme gününden önce ortak veya ortaklarla ilişkili kişilerin elinde bulundurduğu süreyi kapsayan döneme isabet eden faiz tutarı şirketlerce hesaplanacaktır. Hesaplanan tutar, KVK'nın 11'inci maddesinin (1/b) bendine göre kanunen kabul edilmeyen gider (KKEG) olarak dikkate alınacaktır.

- Tahvillerle ilgili üçüncü olasılık; üçüncü kişilerce alınan tahvillerin, şirketlerin değerlendirme gününden önce şirket ortak veya ortaklarla ilişkili kişilere satılması ve bu kişilerce tekrar değerlendirme gününden önce üçüncü kişilere satılması hususudur. Buna göre şirketlerce, tahvilin ortak veya ortaklarla ilişkili kişilerin elinde bulundurduğu süreyi kapsayan döneme isabet eden faiz tutarı hesaplanacaktır. Söz konusu tutar, KVK'nın 11'inci maddesinin (1/b) bendine göre kanunen kabul edilmeyen gider (KKEG) olarak dikkate alınacaktır.
- Tahvillerle ilgili dördüncü olasılık; ihraç edilen tahvilin örtülü sermaye kapsamında değerlendirilmemesi sonucunda ödenen faizler, kurum kazancının tespitinde gider olarak dikkate alınabilecektir. Bilindiği üzere KVK'nın 13'üncü maddesine göre kurumlar, ilişkili kişilerle emsallere uygunluk ilkesine aykırı olarak tespit ettikleri bedel veya fiyat üzerinden mal veya hizmet alım ya da satımında bulunursa, kazanç tamamen veya kısmen transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü olarak dağıtılmış sayılacaktır. Maddeye göre ödünç para alınması ve verilmesi, mal veya hizmet alım ya da satımı olarak değerlendirilir. Dolayısıyla şirketler tarafından ihraç edilen tahvillere ilişkin faiz

oranının tespitinde mezkûr madde hükmü başta olmak üzere, 2007/12888 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı⁶ ile belirlenen usuller ve ayrıca 1 seri No.lu Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı Hakkında Genel Tebliği'nde⁷ yapılan açıklamalar çerçevesinde işlemin mahiyetine en uygun yöntemin kullanılması gerekmektedir.

Diğer taraftan tahviller genellikle hamiline yazılı olarak ihraç edilmektedir. Hamiline yazılı tahvillerin kim tarafından alınıp satıldığına takibi ise oldukça zordur. Örneğin, tahvili alan ortak veya ortakla ilişkili kişinin kurumlar vergisi veya gelir vergisi mükellefi olması halinde takibi kolay olacaktır. Ancak ortak veya ortakla ilişkili kişi vergi mükellefi olmayan gerçek şahıs ise söz konusu bu borçlanmanın örtülü sermaye müessesesi kapsamında tespiti oldukça güçtür. Dolayısıyla bu gibi hallerde tahvil ihraç eden şirketler, ileride vergi incelemelerinde sürpriz tarhiyatlar ile karşılaşmamak için ihraç edilen tahvillerin emre yazılı olması tercih edilebilir veya iktisap eden kişilerin vergi mükellefiyetleri ihraççı şirketlerce yakından takip edilmesi söz konusu olabilir.

SONUÇ

Anonim şirketlerin işletme ve yatırım finansmanı amacıyla başvurduğu kaynaklardan biri olan tahvil, uzun vadeli borçlanma aracıdır. Tahvil ihraç eden şirketler kendilerine belli bir süre yabancı kaynak sağlamakta, tahvili elinde bulunduran kişiler ise faiz geliri elde etmektedir. Böylelikle anonim şirketler belirlenen vade ve faiz oranı ile nakit kaynak elde etmektedir. Şirketler tarafından ihraç edilen tahvillerin ortaklar veya ortaklarla ilişkili kişiler tarafından alınması durumunda da örtülü sermaye hususu ortaya çıkmaktadır.

⁶ 06.12.2007 tarih ve 26722 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

⁷ 18.11.2007 tarih ve 26704 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Örtülü sermaye müessesesi ile kurumlara borç adı altında konulan sermaye nedeniyle kurum kazançlarının ortaklara aktarılması ve dolaşısıyla devletin vergi kaybının önlenmesi amaçlanmıştır. Bu müessese ile ortakların sermaye koymaları gerekirken ilgili tutarı borç olarak verip, kurumda doğacak kardan vergi ödemeksizin faiz adı altında pay almaları engellenmektedir.

Borç ilişkisi senetsiz olabileceği gibi bir borç senedine de bağlı olabilir. Borç ilişkisinin tahvile dayalı olması durumunda; şirkete verilen borç para karşılığında tahvilin satın alınması asıl borç ilişkisini asla değiştirmemektedir. Ortak veya ortakla ilişkili kişiden tahvil aracılığı ile sağlanan borcun işletmede kullanılması halinde ise örtülü sermaye hesabında dikkate alınması gerekecektir. Anonim şirketler tarafından ihraç edilen tahvilin örtülü sermaye olarak dikkate alınması halinde, tahvil ihracı nedeniyle şirketler tarafından ortak veya ortaklarla ilişkili kişilere ödenen faizlerin kanunen kabul edilmeyen gider (KKEG) olarak dikkate alınabileceği KVK 11'inci maddesine göre unutulmamalıdır.

Şirketlerin ortak veya ortakla ilişkili kişiler-

den tahvil vasıtasıyla borçlanmaları örtülü sermaye müessesesi açısından herhangi bir farklılığa yol açmamakla birlikte yapısı gereği hamiline yazılı tahvillerin zilyetliğinin takibi ise şirketler tarafından oldukça güçtür. Tahvillerin hamiline yazılı olması şirketlerin örtülü sermaye konusunda yükümlülüğünü ortadan kaldırmamaktadır. Tahvillerin vadesinden önce el değiştirmeleri halinde de şirketlerin örtülü sermaye müessesesine dikkat etmeleri hususu önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

- 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu
- 213 sayılı Vergi Usul Kanunu
- 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu
- 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
- 1 seri No.lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği
- Borçlanma Araçları Tebliği (VII-128.8)
- Gelir İdaresi Başkanlığı'nın 06.08.2013 tarih ve 38418978-125[12-12/1]-862 sayılı Özelgesi
- Gelir İdaresi Başkanlığı'nın 22.02.2017 tarih ve 84098128-125[15-2015/9]-5793 sayılı Özelgesi